

Dosarul nr. 3ra-1135/23
2-23161132-01-3ra-19112023

Prima instanță: Judecătoria Edineț, sediul Central (Jud: N. Bobu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (Jud: S. Procopciuc, N. Chircu, E. Grumeza)

ÎNCHEIERE

19 noiembrie 2023

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Aliona Miron
Ion Malanciuc
Diana Stanila

examinând admisibilitatea recursului depus de către Partidul Politic „ȘANSĂ”,
în cauza de contencios administrativ, la acțiunea depusă de Partidul Politic
„ȘANSĂ” împotriva Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale raionale
Edineț nr.16, persoana terță Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova,
privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ
privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale și solicitarea Comisiei
Electorale Centrale aplicarea prevederilor art.176 din Codul electoral,
împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a
casat hotărârii din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, și s-a emis
o nouă decizie prin care s-a declarat inadmisibilă acțiunea depusă de Partidul Politic
„ȘANSĂ”,

c o n s t a t ă :

La 13 noiembrie 2023, Partidul Politic „ȘANSĂ” a înaintat acțiune în contencios
administrativ împotriva Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale
Edineț nr. 16 (în continuare CECE Edineț nr. 16) prin care a solicitat anularea hotărârii
nr. 180 din 06 noiembrie 2023 a CECE Edineț nr. 16, obligarea CECE Edineț nr. 16
să examineze contestația în fond și să infirme rezultatele alegerilor generale locale în
circumscripția electorală raională Edineț nr. 16, obligarea CECE Edineț nr. 16 să
solicite Comisiei Electorale Centrale aplicarea prevederilor art. 176 din Codul
Electoral și declararea alegerilor locale nule în această circumscripție electorală.

În motivarea acțiunii a indicat că, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.
1108 din 04 iulie 2023 a fost stabilită data alegerilor locale generale pentru data de 05
noiembrie 2023. La 09 august 2023, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.
1165 a fost aprobată lista partidelor politice, înregistrate la ASP care au dreptul să
participe în alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023. Partidul politic „ȘANSĂ”
este inclus în listă la poziția nr. 52. La 06 octombrie 2023 prin hotărârea Comisiei
Electorale Centrale nr. 1411 a fost confirmată persoana responsabilă de finanțe
(trezorier) din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” pentru perioada campaniei electorale

a alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023. Partidul Politic „ȘANSĂ” în calitate de concurent electoral și-a înregistrat candidați la funcția de primari de localități și candidați la funcția de consilier locali/raionali/municipali practic în toate circumscripțiile electorale. Astfel, pe toată țara au fost înregistrați 9236 candidați la funcția de consilieri locali/raionali și 659 de candidați la funcția primari. În circumscripția electorală raională Edineț nr. 16 din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” au fost înregistrați 374 candidați la funcția de consilieri și 32 candidați la funcția de primari. În pofida tuturor provocărilor, atacurilor din partea concurenților electorali și organelor de stat, candidații Partidului Politic „ȘANSĂ” au demarat o campanie electorală corectă și în conformitate cu prevederile legale. Acuzațiile aduse partidului din partea unor structuri ale statului niciodată nu au fost confirmate prin probe sau acte juridice definitive. Majoritatea pretinselor încălcări care au fost aduse reprezentanților partidului au fost contestate și nu reprezentau temeieri legale de anulare a înregistrării acestora.

A susținut că, prin Dispoziția abuzivă a Comisei pentru Situații Excepționale nr. 92 din 03 noiembrie 2023, cu încălcarea tuturor procedurilor legale și contrar Constituției, Convenției Europene și legislației electorale, cu depășirea gravă a competenței Comisia Electorală Centrală a anulat înregistrarea tuturor candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ” din toate circumscripțiile cu obligarea organelor electorale de a aplica în dreptul fiecărui candidat exclus ștampila „Retras”. Dispoziția abuzivă a Comisiei Electorale Centrale, care și-a asumat rol de organ electoral a fost contestată în instanța de contencios administrativ, iar potrivit art. 101 alin. (5) din Codul electoral, executarea hotărârilor organelor electorale adoptate în condițiile art. 102 alin. (5) se suspendă de drept din momentul contestării legalității hotărârilor respective.

Prin demersul din 04 noiembrie 2023, Partidul Politic „ȘANSĂ” a atenționat toate consiliile electorale de circumscripție raionale și municipal despre acest fapt și despre inadmisibilitatea punerii în aplicare a deciziei de retragere a candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ”. Pe data de 5 noiembrie 2023 s-au desfășurat alegeri locale generale în fiecare circumscripție electorală de nivelul II și I.

A invocat că, în pofida prevederilor legale imperative și contestațiilor depuse, autoritățile electorale au executat deciziile abuzive de eliminare din buletinul de vot al tuturor candidaților din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” prin aplicarea ștampilei „Retras”.

În acest context, a notat că, la 05 noiembrie 2023, după închiderea secțiilor de vot contestatarul a înaintat în adresa CECE Edineț nr. 16 o contestație cu privire la infirmarea alegerilor pe circumscripția corespunzătoare. Iar, la 08 noiembrie 2023 CECE Edineț nr. 16 a expediat în adresa contestatarului hotărârea nr. 180 din 06 noiembrie 2023 prin care contestația depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” a fost declarată inadmisibilă. Însă, reclamantul nu a fost invitat la examinarea acestei proceduri administrative.

Drept urmare, a menționat că la 08 noiembrie 2023 a contestat hotărârea menționată supra, prin cerere prealabilă la organul electoral ierarhic superior - Comisia Electorală Centrală.

Prin hotărârea din 12 noiembrie 2023 a Comisiei Electorale Centrale, cererile prelabile la acest subiect au fost comasate într-o singură procedură și au fost declarate

inadmisibile. Deci, potrivit actului administrativ contestat, contestația a fost declarată inadmisibilă, iar unicul argument este că Partidul Politic „ȘANSĂ” nu mai este subiect de depunere a contestației în temeiul art. 94 din Codul electoral dat fiind că în baza Dispoziției Comisiei Situații Excepționale nr. 92 din 03 noiembrie 2023, toți candidații Partidului Politic „ȘANSĂ” li s-a anulat înregistrarea, astfel pierzând calitatea de concurent electoral.

În acest context a notat că Organul ierarhic superior - Comisia Electorală Centrală, practic, a repetat argumentele din actele contestate, a interpretat și aplicat eronat și abuziv prevederile legale, în contradicție cu circumstanțele de fapt și de drept.

A considerat că argument este neîntemeiat, ilegal și în contradicție cu circumstanțele de fapt, în primul rând a atenționat că asupra faptului că, în baza hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 1165 din 09 august 2023 Partidul Politic „ȘANSĂ” a fost inclus în lista partidelor politice care au dreptul să participe la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, la poziția 52, hotărâre nominalizată nu este abrogată, iar Partidul Politic „ȘANSĂ” nu este exclus din listă.

Astfel, constată că cel puțin luând act de aceste prevederi legale, organele electorale nu aveau niciun drept să considere Partidul Politic „ȘANSĂ” ca subiect care nu are dreptul să depună contestații și să declare contestațiile inadmisibile, deoarece Partidul Politic „ȘANSĂ” este inclus în lista de partide care participă la alegeri în temeiul hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 1165 din 09 august 2023.

A mai menționat că argumentul Comisiei Electorale Centrale precum că, acest act pentru Partidul Politic „ȘANSĂ” este cu efect consumat și nu se mai aplică pentru reclamant este unul ilegal și total neîntemeiat, deoarece atâta timp, cât nu există o hotărâre subsecventă a Comisiei Electorale Centrale de modificare a hotărârii nr. 1165 din 09 august 2023 de eliminare a poziției Partidului Politic „ȘANSĂ”, nimeni nu poate constata efectul inaplicabil al acestui act față de reclamant.

În al doilea rând, a atras atenția că Dispoziția Comisiei Situații Excepționale nr. 92 din 03 noiembrie 2023 a fost contestată în ordine de contencios administrativ, iar la moment se află în examinare în cadrul Curții de Apel Chișinău.

Astfel, la ziua de astăzi nu există o decizie definitivă și executorie cu privire la excluderea candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ” din alegeri. Deci, statutul de subiect electoral nu a fost anulat, în consecință Partidul Politic „ȘANSĂ” are toate drepturile de a depune contestații.

Mai mult ca atât a notat că, la ultimele ședințe ale Comisiei Electorale Centrale, Partidul Politic „ȘANSĂ” a fost subiectul mai multor examinări, cu aplicarea diferitor sancțiuni în calitatea sa de subiect electoral, fapt confirmat prin actele Comisiei Electorale Centrale. Iar, în hotărârea nr. 1550 din 08 noiembrie 2023 a Comisiei Electorale Centrale, deja după adoptarea Dispoziției Comisiei Situații Excepționale, Comisia Electorală Centrală recunoaște explicit că Partidul Politic „ȘANSĂ” mai deține calitatea de concurent electoral.

Astfel, a considerat că argumentul Comisiei Electorale Centrale precum că prin dispoziția Comisiei Situații Excepționale s-au făcut derogări de la Codul electoral și art. 101 alin. (5) nu mai este aplicabil este unul ilegal și abuziv, deoarece prin dispoziția Comisiei Situații Excepționale, nu s-au făcut derogări de la art. 101 din Codul electoral, iar însuși faptul sumării de către Comisiei Situații Excepționale a drepturilor

unor organe electorale - această comisie s-a substituit acestora, astfel îi sunt direct aplicabile prevederile art. 101 alin. (5) din Codul electoral.

A susținut că, organul electoral era obligat să examineze contestația în fond o dată cu procedura de confirmare/infirmare a alegerilor în circumscripția corespunzătoare, iar refuzul nejustificat impune anularea actului administrativ cu emiterea unei noi soluții de organul ierarhic superior.

A mai susținut că, eliminarea candidaților prin aplicarea ștampilei „Retras” s-a efectuat abuziv pînă la soluționarea contestațiilor depuse și contrar prevederilor art. 101 alin. (5) din Codul electoral care prevede suspendarea de drept a oricăror hotărâri de acest gen. Astfel, în ziua alegerilor, zeci de mii de cetățeni și alegători au fost lipsiți de dreptul fundamental de a alege candidatul preferat din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”, iar sute de candidați în fiecare circumscripție electorală au fost lipsiți de dreptul de a fi aleși.

Suplimentar a menționat că, candidații din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”, reieșind din toate sondajele recente, autorizate de Comisia Electorală Centrală aveau șanse incontestabile de a obține mandate de primar și consilieri. Astfel, dat fiind eliminarea abuzivă din buletinul de vot al candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ”, constată că rezultatele alegerilor din 05 noiembrie 2023 în circumscripția corespunzătoare sunt grav afectate și influențate. Or, este evident faptul că dacă candidații Partidului Politic „ȘANSĂ” rămâneau în buletinele de vot atunci rezultatele alegerilor erau să fie total diferite.

Subsecvent a notat că, în condițiile în care pe data de 05 noiembrie 2023 în circumscripția corespunzătoare au fost eliminați abuziv din buletinul de vot candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”, acest fapt a influențat direct rezultatele alegerilor, fapt ce a generat distribuirea incorectă a mandatelor.

Prin urmare, reieșind din aceste circumstanțe, a considerat că consiliul electoral de circumscripție are temeiuri de fapt și de drept de a infirma alegerile în circumscripția corespunzătoare, conform competențelor revăzute la art. 174 din Codul electoral. Or, Organele electorale, la eliminarea unui concurent electoral din buletine s-au bazat pe un act administrativ abuziv și ilegal, act care nu are nimic cu procedurile electorale, emis de un organ care nu are astfel de competențe.

A susținut că, prin acest act administrativ contestatarul/reclamantul este prejudecat grav, și se încalcă drepturile fundamentale la alegeri libere, este restrâns dreptul fundamental de a fi ales, este restrâns grav dreptul la libera exprimare, este discriminat în raport cu alți concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

A mai indicat că, prin aceste acțiuni, Comisia Situații Excepționale și Comisia Electorală Centrală au încălcat flagrant prevederile art. 6, art. 10, art. 11, art. 16, art. 14, art. 15 și art. 3 protocolul I al CEDO, precum și art. 2, art. 6, art. 32, art. 38, art. 41 și 54 din Constituția RM, Legea privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Codul electoral, depășind-uși grav competența.

Suplimentar a menționat că, la 24 februarie 2022 Parlamentul a adoptat hotărârea nr. 41 privind declararea stării de urgență. Motivul stării de urgență a fost declarat conflictul militar din țara vecină, pericolul securității regionale. Parlamentul a acordat competențe Comisiei Situații Excepționale reieșind din prevederile Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Aceste competențe au fost

acordate în vederea soluționării problemelor stringente care reies exclusiv din situația care a generat instituirea stării de urgență. Starea de urgență a fost prelungită de multe ori.

Prin hotărârea nr. 274 din 21 septembrie 2023 Parlamentul, la solicitarea Comisiei Situații Excepționale și a Guvernului Republicii Moldova iarăși a fost prelungită starea de urgență încă pentru 60 de zile. Iar, potrivit notei informative și declarațiilor Prim-ministrului în plenul Parlamentului necesitatea prelungirii stării de urgență a fost dictată de ostilitățile militare din Ucraina, suprapunerea cu criza energetică, potențiala criză a refugiaților, fapte ce pot afecta securitatea națională.

De asemenea a menționat că, anterior atât Guvernul cât și Comisia Situații Excepționale nu și-a depășit mandatul și nu a impus alte restricții ale drepturilor fundamentale, precum dreptul la întruniri etc. Prin urmare, nici în raportul Comisiei Situații Excepționale, nici în declarațiile Prim-ministrului din plen nu au fost oferite date și informații prin care s-ar constata anumite amenințări la securitatea națională generate de alegeri.

A susținut că, potrivit competențelor Comisiei Situații Excepționale, atribuite prin art. 2 al hotărârii Parlamentului nr. 41/2022, Comisia nu a fost abilitată cu careva competențe în materie electorală sau gestionare a proceselor electorale. Mai mult ca atât, conform hotărârii nr. 274/2023 de prelungire a stării de urgență, Parlamentul expres a indicat la art. 6 că prezenta stare de urgență nu afectează organizarea și desfășurarea alegerilor pe teritoriul RM. Acest fapt înseamnă că unicele organe competente rămân a fi doar Comisia Electorală Centrală și organele electorale inferioare, care sunt perfect funcționale să administreze procesul. În aceste circumstanțe constată faptul că Comisia pentru Situații Excepționale și-a depășit grav competențele delegate de Parlament implicându-se ilegal în procesul electoral din Republica Moldova și substituind organele electorale.

În acest context a ținut să remarce faptul că nici Legea nr. 212/2004, dar nici hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 nu a acordat dreptul Comisiei Situații Excepționale de legiferare, de substituie a Parlamentului, de substituie a regulatorului principal în domeniul alegerilor - Comisia Electorală Centrală, autorități funcționale în totalitate.

A mai susținut că, după cum reiese din textul dispoziției, aceasta a fost adoptată în baza scrisorii nr. E/1 1772 din 03 noiembrie 2023 a Serviciului de Informații și Securitate (SIS), din conținutul căreia reiese că, chipurile, au fost identificate acțiuni ale „unor concurenți electorali, care atentează grav și într-o manieră ireversibilă asupra desfășurării neviciate a exercițiului electoral, prin alterarea masivă, la nivel național, a voinței libere a cetățenilor și utilizarea, în acest scop, a unor metode interzise de lege care nu corespund conceptului de desfășurare corectă a campaniei electorale”, Iar, comisia invocând următoarele. „Serviciul de Informații și Securitate a identificat activități de influențare a proceselor electorale pe tot teritoriul țării în scopul promovării intereselor statului străin-Federația Rusă-prin intermediul unui grup criminal organizat condus de cetățeanul Ilan Șor”.

A mai menționat că comisia a invocat și faptul că „...Serviciul de Informații și Securitate de comun cu Inspectoratul General de Poliție, Centrul Național Anticorupție și Procuratura Anticorupție a depistat și a documentat oferirea către Partidul Politic „ȘANSĂ”, care participă la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023 și este

controlat de Ilan Șor, a fondurilor financiare în proporții deosebit de mari, de proveniență externă și utilizarea acestora de către concurentul electoral contrar procedurilor stabilite de legislație, prin subminarea proceselor democratice, implicit cele electorale (fonduri care au fost utilizate de către concurentul electoral pentru finanțarea ilegală a campaniei electorale pe coordonatele de corupere politică a candidaților, coruperea alegătorilor și manipularea opiniei publice), însă, Partidul Politic „ȘANSĂ” categoric respinge insinuările Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și cele ale Serviciului de Informații și Securitate, ca fiind absolut false, deoarece ele se bazează pe niște informații care nu corespund atât circumstanțelor faptice ale cazului, cât și prevederilor legii.

În acest context, Partidul Politic „ȘANSĂ” a susținut că atât Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, cât și Serviciul de Informații și Securitate au dat dovada transformării lor în agenți electorali ai partidului de guvernământ, având un singur scop - ajutarea acestuia să scape, prin înlăturarea din cursa electorală, de un concurent electoral, care se află în ascensiune, fiind susținut masiv de poporul Republicii Moldova.

A mai susținut că, Partidul Politic „ȘANSĂ” constatat că anume Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și Serviciul de Informații și Securitate au viciat iremediabil procesele democratice din Republica Moldova, transformând alegerile din 5 noiembrie 2023 într-o farsă, care grav afectează negativ exprimare liberă a voinței poporului. Deci, este evident că prin interzicerea unui cerc larg de persoane de a candida în cadrul alegerilor se încalcă nu doar dreptul de a fi ales dar și dreptul de asociere, or, cel care nu poate candida nu poate nici să se asocieze cu un partid pe lista căruia să candideze. Astfel, a considerat că s-a constatat depășirea cadrului constituțional prevăzut la art. 41 din Constituție, dar și la art. 11 din CEDO.

A susține că, Partidul Politic „ȘANSĂ” este o organizație care practică activitatea politică, fiind susținută de zeci de mii de cetățeni ai Republicii Moldova. Scopul oricărei activități politice este accesarea la putere pe cale constituțională pentru realizarea sarcinilor programatice. Atingerea acestui obiectiv este posibil doar pe calea participării în campanii electorale: prezidențiale, parlamentare, locale. Participarea în activitatea politică tară a avea posibilitatea participării la alegerile tuturor nivelelor, ar însemna profanarea dreptului la libera asociere și ar transforma activitatea politică într-un exercițiu lipsit de orice sens.

Astfel, a menționat că corespunzător, statul este obligat să asigure tuturor actorilor politici posibilități egale pentru desfășurarea activității politice, inclusiv prin participarea la alegeri. Însă, în prezentul caz, Republica Moldova, limitând ilegal și arbitrar participarea Partidului Politic „ȘANSĂ” și candidaților acestui partid la alegerile locale din 05 noiembrie 2023, nu și-a îndeplinit obligațiunile ce reies din prevederile art. 11 din Convenție, prin ce vădit a încălcat dreptul Partidului Politic „ȘANSĂ” și a candidaților acestuia la libera asociere.

În acest sens a relevat că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat în repetate rânduri în jurisprudența sa că partidele politice sunt o formă de asociere necesară pentru buna funcționare a democrației și că, având în vedere importanța democrației în sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului, o asociație, inclusiv un partid politic, nu este exclus din domeniul de aplicare a protecției oferite de Convenție doar pentru că activitățile sale sunt văzute de autoritățile naționale ca

subminând structurile constituționale ale statului și cerând restricții. Evident, situația generală din țară este un factor important într-o astfel de evaluare. În același timp, este necesar să se țină seama de standardele de dezvoltare a practicii democratice europene, așa cum s-a menționat deja în paragrafele precedente. Chiar și în cazul stării de urgență, trebuie respectate obligațiile internaționale ale statului și trebuie luate orice măsuri cu caracter excepțional care au un efect temporar clar definit în conformitate cu articolul 15 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Restricțiile asupra exercițiului unor drepturi sunt prevăzute expres în Legea Supremă și nu pot fi extinse. Orice restricție, înainte de a fi instituită, trebuie raportată la prevederile art. 54 din Constituție, care prevede că restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. (HCC nr. 20/2001).

Este neîndoielnic faptul că drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi: în exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o societate democratică.

În speța supusă judecării, autoritatea pârâtă a sfidat principiile constituționale cu privire la proporționalitatea restrângerii unui drept fundamental și neafectarea substanței dreptului.

Prin raportare a acestor cerințe la cauza dedusă judecării, nu încapă îndoială că prin sancțiunea dispusă de către pârât, hotărârea Comisiei Electorale Centrale contestată reprezintă o ingerință disproporționată în substanța dreptului de a fi ales, drept garantat de legea fundamentală și de Convenția Europeană.

Astfel, reclamantul a dorit să atragă atenția că situația premisă de sancționare a Partidului Politic „ȘANSĂ” și eliminare a candidaților din alegeri nu are suport factual, reprezentând o distorsionare deliberată a realității, orientate spre hărțuirea unui concurent electoral.

Prin urmare, a susținut că măsurile instituite de Comisia Situații Excepționale nu urmăresc realizarea scopului creării acesteia și nu sunt rezonabile. Motiv pentru care, constată că dispoziția Comisiei Situații Excepționale dar și indicațiile ulterioare ale Comisiei Electorale Centrale nu puteau fi executate.

Astfel, a reevertat că potrivit unor concluzii preliminare ale misiunii internaționale de observare a alegerilor sub egida OSCE/ODIHR, de comun cu Parlamentul European și Congresul Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului European, s-a indicat că anularea înregistrării tuturor candidaților electorali din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” în ajunul alegerilor printr-o dispoziție executivă a Comisiei pentru Situații Excepționale nu a oferit un remediu legal eficient, a limitat alegerea pentru

electorat și a rezultat în alegeri cu un singur concurent electoral în unele localități mai mici.

Astfel, la 04 octombrie 2023, Parlamentul a adoptat modificările legale pentru a împiedica participarea la alegeri a anumitor persoane asociate cu un partid declarat neconstituțional pe termen de trei ani. Eficacitatea acestei măsuri este incertă fără evaluări individualizate și limitări graduale a interdicției de a participa la alegeri, îndeosebi în cazul persoanelor care sunt bănuite de anumite infracțiuni electorale, dar nu sunt nici urmărite penal, nici condamnate., Deci, efectul stării de urgență asupra procesului electoral și mandatul larg al Comisiei pentru Situații Excepționale sunt îngrijorătoare. Or, hotărârea Parlamentului cu privire la starea de urgență acordă Comisiei autoritatea să restricționeze adunările, să reglementeze utilizarea telecomunicațiilor și să combată dezinformarea, știri false și discursuri instigatoare la ură. Dispozițiile Comisiei nu fac obiectul controlului de constituționalitate, ci doar a controlului normativ ca parte a procedurii de contencios administrativ.

Conform dreptului internațional al drepturilor omului, dezinformarea sau informarea falsă nu constituie motive legitime pentru restricționarea libertății de exprimare atâta timp cât aceste acțiuni nu promovează ura, ce constituie instigare la ostilitate, violență și discriminare. Mai mult, restricțiile trebuie să fie potrivite și proporționale pentru a atinge scopul legitim prin utilizarea măsurilor restrictive minimale.

Urmare celor expuse supra, a considerat că în acest caz de grave încălcări ale legislației și principiilor internaționale, urmează a fi aplicate direct prevederile tratatelor internaționale și Legea Supremă a Republicii Moldova cu privire la garantarea dreptului la alegeri libere și dreptul de a fi ales.

Astfel, a concluzionat că autoritatea pârâtă a adoptat un act administrativ contrar legii; forma și conținutul actului administrativ contravine prevederilor imperative ale legii; la examinarea procedurii administrative contestatarul nu a fost invitat și audiat fiind încălcate drepturile procedurale, de a se apăra și a prezenta probe; reclamantul a fost tratat de către autoritatea pârâtă cu dispreț, ură și prejudecată din motive politice, fapt ce violează principiul bunei credințe și imparțialității; prin declararea contestației inadmisibile, autoritatea pârâtă, contrar prevederilor legale și circumstanțelor de fapt, a limitat dreptul reclamantului la un proces echitabil, acces la justiție, la un recurs efectiv și la dreptul de a cere restabilirea dreptului vătămat.

A susținut că, în condițiile în care nu toți concurenții electorali au avut posibilitate de a participa la alegeri, iar alegătorii nu au putut exprima liber votul, a considerat că rezultatele alegerilor au fost influențate grav cu distribuirea incorectă a mandatelor. Aceste circumstanțe sunt suficiente pentru a infirma alegerile locale în circumscripția corespunzătoare.

Prin încheierea din 14 noiembrie 2023 a Judecătorei Edineț, sediul Central, s-a atras în calitate de terț – Comisa Electorală Centrală în cadrul examinării prezentei cauzei (f.d. 138/139, Vol. I).

Prin hotărârea din 15 noiembrie 2023 a Judecătorei Edineț, sediul Central, s-a admis parțial acțiunea înaintată de Partidul Politic „ȘANSĂ”. S-a anulat hotărârea nr.180 din 06 noiembrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale raionale Edineț nr.16 și s-a respins acțiunea în partea solicitării obligării Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale Edineț nr.16 să infirme rezultatele alegerilor

generale locale în circumscripția electorală raională Edineț nr.16 și să solicite Comisiei Electorale Centrale aplicarea prevederilor art.176 din Codul Electoral și declararea alegerilor locale nule în această circumscripție electorală (f.d.149; 153/170, Vol.I).

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 16 noiembrie 2023, Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale Edineț nr.16 a depus apel nemotivat (f.d.151/152, Vol.I), iar la 17 noiembrie 2023 a fost depusă motivarea apelului împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe, emiterea unei noi decizii potrivit căreia contestația în mod principal să fie declarată inadmisibilă, iar în cazul în care instanța de apel va considera că cererea de chemare în judecată a contestatarului totuși îndeplinește condițiile de admisibilitate, în mod secundar să fie respinsă ca neîntemeiată (f.d.172/175, Vol. I).

Prin decizia din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, s-a casat integral hotărârea din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul Central și s-a emis o nouă decizie, prin care: s-a declarat inadmisibilă acțiunea înaintată de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale raionale Edineț nr.16, persoana terță Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale și solicitarea Comisiei Electorale Centrale aplicarea prevederilor art.176 din Codul electoral (f.d.148; 149/157, Vol.I).

Pentru a decide astfel, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a aplicat prevederile art.1, art.91 alin. (2), (2), (3), (3/1), (4), art.93, art.94 alin. (1), (2), (3), art.98 alin.(1) pct. 1) și alin.(2), din Codul electoral, art.17, art.20, art.39, art.207 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, în coraport cu materialele cauzei și apelul depus de Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale Edineț nr.16, și a ajuns la concluzia casării integrale a hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi decizii prin care acțiunea să fie declarată inadmisibilă în temeiul art. 207 alin. (2) din Codul administrativ.

În virtutea acestui fapt, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a reiterat că, la 03 noiembrie 2023, în vederea respectării Dispoziției nr.92 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, Comisia Electorală Centrală a emis hotărârea nr.1543 „Cu privire la dispoziția nr.92 din 03 noiembrie 2023 a Comisiei Situații Excepționale a Republicii Moldova”, prin care a hotărât: Consiliile electorale de Circumscripție și birourile electorale ale secțiilor de votare vor revoca hotărârile ce vizează confirmarea reprezentanților în cadrul acestora și a persoanelor de încredere ale concurenților electorali din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”. Birourile electorale ale secțiilor de votare sau, după caz, consiliile electorale care îndeplinesc atribuțiile biroului electoral al secției de votare vor aplica ștampila cu mențiunea „RETRAS” în toate buletinele de vot, în dreptul tuturor concurenților electorali din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”. Se va aduce la cunoștința publică, informația privind anularea concurenților electorali înregistrați de Partidului Politic „ȘANSĂ” și s-a dispus retragerea listelor de candidați făcute publice la sediul biroului electoral al secției de votare.

În aceste circumstanțe, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a constatat că în urma anulării înregistrării tuturor candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ” la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, ultimul nu mai deține statut de

concurrent electoral și nici nu poate să-l obțină în cadrul scrutinului în cauză, din motiv că termenul legal stabilit pentru înregistrarea candidaților a expirat, respectiv partidul politic vizat nu mai poate participa la alegerile locale generale din 2023.

În lumina celor relatate, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a conchis că odată cu pierderea calității de concurrent electoral, subiectul în cauză nu poate pretinde încălcarea drepturilor electorale vătămăte, inclusiv revindecarea acestora în cadrul procedurii administrative electorale.

Or, Partidul Politic „ȘANSA” nu este subiectul abilitat cu dreptul înaintării contestațiilor în materie electorală, ceea ce denotă caracterul inadmisibil al revindecărilor din acțiune.

Așadar, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a relevat că în circumstanțele în care acțiunea în contencios administrativ nu întrunește condițiile procedurale pentru a fi apreciată ca fiind admisibilă, prima instanța greșit a purces la examinarea și soluționarea fondului cauzei, deoarece chestiunile de procedură preced fondul acțiunii în contencios administrativ.

Drept urmare, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a notat că nu poate fi reținut argumentul reclamantului precum că „Dispoziția abuzivă a Comisiei Situații Excepționale, care și-a asumat rol de organ electoral a fost contestată în instanța de contencios administrativ, iar potrivit art.101 alin.(5) din Codul electoral, executarea hotărârilor organelor electorale adoptate în condițiile art.102 alin.(5) se suspendă de drept din momentul contestării legalității hotărârilor respective”.

A mai conchis Completul de judecată al Curții de Apel Bălți că, la caz, obiect al examinării în prezenta cauză, constituie hotărârea nr.180 din 06 noiembrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale Edineț nr.16, respectiv instanța de apel investită cu examinarea apelului împotriva hotărârii 15 noiembrie 2023 a Judecătorei Edineț, sediul Central, nu are competența de a da apreciere dispoziției Comisiei Situații Excepționale nr.92 din 03 noiembrie 2023, la care face trimitere reclamantul, or, aceasta excedă obiectul examinării.

În acest context, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a relevat că instanța de judecată la soluționarea admisibilității acțiunii, poate lua în considerare numai faptul că, potrivit art.22 alin. (2) din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, [...] (2) Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova se publică pe pagina web oficială a Guvernului și sunt executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni.

Subsecvent. Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a considerat necesar de a reține că, potrivit practicii CtEDO (cauza Malahov vs Moldova, hotărârea din 07 iunie 2007), restricția impusă accesului la o instanță judecătorească nu va fi compatibilă cu art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, decât dacă aceasta nu urmărește un scop legitim și nu există o legătură proporțională dintre mijloacele utilizate și scopul legitim urmărit.

Astfel, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți aplicând normele legale invocate mai sus și jurisprudența CEDO la caz, a remarcat obligația reclamantului de a prezenta instanței confirmarea întrunirii condițiilor stabilite de art.94 alin.(1) și (2) din Codul electoral, precum că acesta ar avea calitatea de subiect al contestației, or, în

speță, Partidul Politic „ȘANSĂ” nu se încadrează în prevederile normei legale enunțate.

Respectiv, Completul de judecată al Curții de Apel Bălți a conchis că nu poate să purceadă la examinarea cauzei în fond, deoarece acțiunea în contencios administrativ este depusă de o persoană care nu este subiect al contestației, în sensul art.94 din Codul electoral, iar, acțiunea urmează a fi declarată inadmisibilă.

La 19 noiembrie 2023, prin intermediul poștei electronice (f.d.2, Vol.II), Partidul Politic „ȘANSĂ” a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi decizii potrivit căreia să fie admise integral contestația reclamantului (f.d.3/43, Vol.II).

În motivarea recursului, a reiterat circumstanțele de fapt și de drept ale speței, similare celor cuprinse în contestația depusă împotriva Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale raionale Edineț nr.16, persoana terță Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale și solicitarea Comisiei Electorale Centrale aplicarea prevederilor art.176 din Codul electoral.

Suplimentar, a menționat că, instanța de apel a acceptat necondiționat argumentele intimatului fără a da apreciere motivată a argumentelor expuse în acțiunea de contencios administrativ, prin declararea contestației inadmisibile, instanța de apel și autoritatea pârâtă, contrar prevederilor legale și circumstanțelor de fapt, a limitat dreptul reclamantului la un proces echitabil, acces la justiție, la un recurs efectiv și la dreptul de a cere restabilirea dreptului vătămat.

În acest sens, a considerat că instanța superioară este obligată să examineze și să dea apreciere tuturor argumentelor invocate în cerere, să constate, de principiu abuzurile și încălcările admise de autoritatea publică și să nu admită încălcarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor pe viitor.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 95 alin. (1) din Codul electoral, în perioada electorală, termenul general de depunere a contestațiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărârea.

Alineatul 8 al aceluiași articol stipulează că, înaintarea acțiunilor în contencios administrativ, precum și exercitarea căilor de atac împotriva actelor judecătorești se efectuează în termenul stabilit la alin. (1).

Din actele cauzei rezultă că, la 18 noiembrie 2023, Curtea de Apel Bălți a pronunțat, în ședință publică, decizia contestată (f.d.188; 189/198).

Decizia motivată a Curții de Apel Bălți din 18 noiembrie 2023 a fost expediată participanților la proces, prin intermediul poștei electronice, la 18 noiembrie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică, anexat la materialele cauzei (f.d.199, Vol.I).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece Partidul Politic „ȘANSĂ”, prin intermediul poștei electronice, la 19 noiembrie 2023

(f.d. 3, Vol.II) a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

La 19 noiembrie 2023, ora 18:01, Curtea Supremă de Justiție a expediat prin intermediul poștei electronice, la adresa electronică a intimatului Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale raionale Edineț nr.16, precum și la adresa electronică a persoanei terțe Comisiei Electorale Centrale, pentru notificare, copia recursului depus de către Partidul Politic „ȘANSĂ”, împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți (f.d.44, Vol.II).

Prin referința depusă la 19 noiembrie 2023, prin intermediul poștei electronice, Comisia Electorală Centrală a solicitat respingerea recursului ca inadmisibil.

Examinând admisibilitatea recursului depus de către Partidul Politic „ȘANSĂ”, în raport cu actele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată inadmisibilitatea acestuia, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 245¹ alin. (1) și (3) din Codul administrativ, recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor; e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv; f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin. (1) lit. d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.

În sensul art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

Alineatul (2) al aceluiași articol statuează la lit. a¹) că, recursul se declară inadmisibil în special când nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹.

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele precitate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

În această ordine de idei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile

instanței de apel contestate într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că motivele de casare, invocate în recurs de către Partidul Politic „ȘANSA”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către Curtea de Apel Bălți și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul depus de către Partidul Politic „ȘANSA”, conține obiecții de fapt și de drept similare celor expuse în cererea de chemare în judecată, care au fost analizate minuțios de către Curtea de Apel Bălți, fiind apreciate în mod corespunzător.

În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentului la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în prima instanță, în modul în care este garantat de art. 6 §1 al Convenției.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Bălți și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici.

Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretări și/sau aplicări eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel Bălți, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unui asemenea pretins argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [cauza Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de către Partidul Politic „ȘANSĂ”.

În conformitate cu art. 95 alin. (1) și (8), art. 98 alin. (1) pct. 4) din Codul electoral, art. 230, art. 246 din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus de către Partidul Politic „ȘANSĂ”, împotriva hotărârii din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stanila